

Diplomová práce

Student : Blanka KUMŠTOVÁ, roz. Trpišovská

Obor : ČJ - NJ

**Téma : Aktuální členění doplňovacích otázek v češtině
(srovnání textů mluvených a psaných)**

Vedoucí diplomové práce : Doc. PhDr. Svatava Machová, CSc.

Posudek vedoucího diplomové práce :

Cílem předložené DP je analyzovat slovosledné varianty doplňovacích otázek v textech psaných a mluvených a zjistit, zda jsou některé z možných slovosledných variant užívateli současné češtiny v jistých komunikačních situacích variantami preferovanými. DP je členěna do 6 kapitol: 1. *Aktuální členění výpovědi* (s. 11-47); 2. *Zpracování aktuálního členění výpovědi v učebnicích pro ZŠ, gymnázia a SŠ* (s. 48-55); 3. *Aktuální členění doplňovací otázky* (s. 59-78); 4. *Doplňovací otázky v mluveném projevu* (s. 79-94); 5. *Doplňovací otázky v psaném projevu* (s. 95-99); 6. *Porovnání textů mluvených a psaných* (s. 100-102). DP začíná Úvodem, končí Závěrem. Je opatřena anotací v češtině a němčině, seznamem literatury a soupisem užitých zkratk.

V Úvodu se diplomantka vyrovnává s nejednotným užíváním termínů *aktuální členění výpovědi* a *aktuální členění větné* v české bohemistické literatuře. Při výkladu teoretických východisek a při citacích užívá termíny ve shodě s příslušnými autory. Sama pak ve svém výkladu zásadně užívá termín *aktuální členění výpovědi*.

První kapitola prezentuje teoretická východiska diplomantky. Stručně a výstižně uvádí podání AČV v pracích V. Ertla, V. Mathesia, F. Trávníčka, M. Dokulila a F. Daneše a přechází k detailnímu popisu podstaty AČV. Všimá si kontextově zapojených i nezapojených částí výpovědi, výpovědní dynamičnosti, tematických posloupností a jejich typů. Prostudovala také málo citovanou práci H. Běličové a L. Uhlířové o slovanské větě a dobře interpretuje jejich myšlenky. Celá kapitola je velmi zdařilou a vyzrálou syntézou bohemistických teoretických východisek pro analýzu AČV.

Ve druhé kapitole popisuje a kriticky hodnotí zpracování AČV ve třech učebnicích pro 9. tř. ZŠ a šesti učebnicích pro SŠ. Vedle výkladu tématu si všimá terminologie užitě autory učebnic, které vždy shrnuje v „klíčových slovech“ učebnice. Konstatuje, že v učebnicích pro 9. tř. ZŠ je toto téma nejpodrobněji zpracováno v učebnici nakladatelství Alter.

Ve třetí kapitole provádí syntézu názorů bohemistů na aktuální členění doplňovací otázky a všimá si při tom i výpovědi majících formu tázací věty, avšak vyjadřujících jiné komunikační funkce než funkci interogativní. Zaměřuje se na fungování tázacího výrazu v doplňovací otázce a na jeho umístění ve výpovědi. V další kapitole na tomto teoretickém pozadí analyzuje několik žánrů mluveného projevu. V závěru kapitoly přehledně prezentuje slovosledné varianty, které se v mluvených projevech vyskytly. V páté kapitole si na materiálech tištěných interview všimá stejné problematiky v textech psaných.

Při závěrečném srovnání postavení tázacího výrazu v otázkách dochází k celkem neočekávanému závěru, že ani rozhlasové či televizní interview, ani pedagogický dialog se nevyznačují významnou preferencí koncového postavení tázacího výrazu. Avšak materiál pro analýzu doplňovacích otázek v pedagogickém dialogu je získán pouze z jedné vyučovací hodiny jedné vyučující, a má tudíž nízkou vypovídací hodnotu.

Při obhajobě prosím, aby diplomantka zaujala stanovisko k Firbasovu termínu *funkční perspektiva větná* a k rozlišení významu termínů *AČV* a *funkční perspektiva větná* v Encyklopedickém slovníku češtiny.

Téma *aktuální členění doplňovacích otázek v češtině* autorka zpracovala důkladně, teoretické poznatky poměřila zjištěními z analýz konkrétních komunikačních situací a přehledně prezentovala výsledky, k nimž dospěla. DP Blanky Kumštové doporučuji k obhajobě

V dne 30.10.07